

2. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

*Maria Wiśniewska
(Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie)*

Działania prewencyjne

Według prowadzonego przez WIOŚ rejestru, na terenie województwa lubelskiego funkcjonuje ok. 70 zakładów, istotnych potencjalnych źródeł nżś. Koncentracja tego typu zakładów występuje na terenie miast: Lublin, Puławy, Kraśnik, Chełm, Zamość, Biała Podlaska. Największym potencjalnym źródłem zagrożeń są Zakłady Azotowe „Puławy” S.A. z racji wytwarzania i stosowania wielu środków chemicznych jak: amoniak, kwas siarkowy, azotowy, fosforowy, oleum, benzen, wodór, nadtlenuk wodoru.

Liczne przedsiębiorstwa przemysłu rolno-spożywczego, zlokalizowane na terenie naszego województwa, stanowią potencjalne zagrożenie wiążące się z możliwością wystąpienia awarii w ok. 50 funkcjonujących amoniakalnych instalacjach chłodniczych.

Tranzytowe położenie województwa na kierunku wschód - zachód spowodowało zintensyfikowanie przewozów kołowych, zwiększając ryzyko zagrożeń na szlakach prowadzących do przejścia granicznego w Kukurykach, terminalu przeładunkowego gazu propan-butan Zaborze oraz materiałów niebezpiecznych i paliw płynnych w Małaszewiczach.

Skoordynowane działania kontrolno-rozpoznawcze w wytypowanych największych jednostkach gospodarczych (potencjalnych źródłach nżś), prowadzone są na podstawie ustawy o IOŚ, ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz porozumień zawartych z PSP o współdziałaniu w zakresie sprawnej identyfikacji potencjalnych sprawców nżś, wymiany informacji alarmowej w sprawie występujących zdarzeń nżś oraz rozpoznania skali zagrożeń.

Działając na podstawie art. 29 ustawy o IOŚ z 20 lipca 1991r. (DZ.U. Nr 77, poz. 335 z późniejszymi zmianami), zrealizowano zadania z zakresu zapobiegania występowania zdarzeń powodujących nadzwyczajne zagrożenie poprzez:

- kontrolę i rozpoznanie przedsiębiorców, których działalność może stanowić przyczynę nżś,

- badanie przyczyn powstania oraz sposobów likwidacji skutków nżś,
- prowadzenie szkoleń i instruktażu pracowników administracji rządowej, samorządu terytorialnego, a także przedsiębiorców.

Kontrole te prowadzone są pod kątem całościowego rozpoznania zagrożeń, w tym przestrzegania prawa, stanu ilościowo-jakościowego materiałów niebezpiecznych, sposobu zabezpieczenia źródeł zagrożenia, podejmowanych działań w zakresie zmniejszenia potencjalnych zagrożeń oraz organizacji i przygotowania sprzętowego do zwalczania i usuwania skutków awarii, w ramach własnych zakładowych systemów przeciwdziałania nżś.

W 1999 roku wykonano ogółem 146 kontroli, w tym 122 sprawdzające, 8 podstawowych oraz 16 interwencyjnych wynikających ze zdarzeń nżś.

W przypadku stwierdzonych nieprawidłowości WIOŚ skierował do kontrolowanych jednostek 70 zarządzeń pokontrolnych.

Podczas wspólnych z PSP działań kontrolnych pod kątem ochrony przeciwpożarowej ujawniono szereg nieprawidłowości dotyczących głównie niewłaściwej organizacji zabezpieczeń p.poż., złego stanu zabezpieczeń urządzeń i instalacji oraz braku instrukcji postępowania na wypadek awarii. PSP skierowała do kontrolowanych jednostek 30 decyzji nakładających obowiązek likwidacji stwierdzonych zaniedbań i nieprawidłowości.

Analiza zaistniałych w 1999 r. przypadków nżś

Na terenie woj. lubelskiego w 1999 r. zarejestrowano 19 zdarzeń z udziałem materiałów niebezpiecznych, przy czym dotyczą one w dużej mierze awarii w transporcie samochodowym paliw płynnych.

Należy dodać, że nie wszystkie awarie spowodowały straty w środowisku, jednak w większości przypadków wymagały interwencji specjalistycznych jednostek ratowniczych PSP.

Zaistniałe w 1999 r. przypadki nżś nie były rejestrowane jako awarie o charakterze masowym, przekraczającym wartości progowe substancji niebezpiecznych, lecz jako lokalne stany zagrożenia o krótkotrwałych skutkach.

Przyczynami występowania nżś były:

- wycieki ropopochodnych do gruntu z uszkodzonych cystern drogowych w wyniku kolizji drogowych,
- wypływ propylenu z cysterny samochodowej transportowanej z Ukrainy na stacji granicznej w Hrubieszowie,
- wypływ niewielkiej ilości heptanu z cysterny kolejowej w Łukowie,

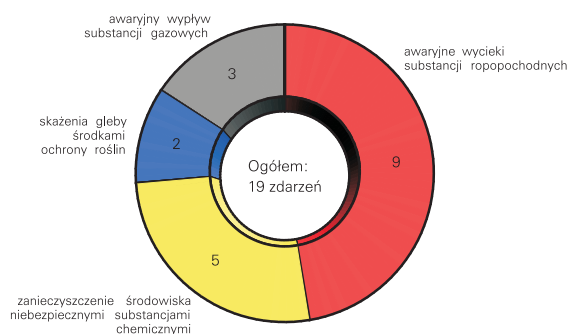
Akcja likwidacji wycieku substancji ropopochodnych
Fot. Krzysztof Wiejak

- zrzut ropopochodnych do wód rzek Uherki i Bystrzycy powodujący chwilowe ich zanieczyszczenie,
- zanieczyszczenie gleby środkiem owadobójczym w Brzezinach podczas rozbiórki budynku mieszkalnego,
- potencjalne zagrożenie skażenia środowiska środkami ochrony roślin, w wyniku uszkodzenia 12 beczek z sor, w czasie kolizji drogowej w Kraśniku.

Do szczególnie niebezpiecznych zdarzeń w 1999 r. należy zaliczyć:

- 1) kolizję drogową w dniu 14 kwietnia w Masłomęczu gmina Hrubieszów, w której doszło do wywrócenia się cysterny z olejem opałowym, a w konsekwencji do wycieku i skażenia powierzchni ziemi substancjami ropopochodnymi. W czasie akcji ratowniczej zebrano rozlane paliwo, przepompowano olej z uszkodzonej cysterny do zapasowej, skażony teren zneutralizowano przy pomocy sorbentu.
- 2) wypływ propylenu z przeładowanej przez dostawcę cysterny kolejowej w dniu 23 kwietnia na stacji granicznej w Hrubieszowie. Problem był w braku możliwości odstawienia cysterny na stronę ukraińską. Po usunięciu usterek technicznych cysternę wycofano na stronę Ukrainy.
- 3) katastrofę kolejową w dniu 8 sierpnia w Hedwizynie gmina Biłgoraj, podczas której nastąpił wyciek ok. 1000 litrów oleju napędowego do gruntu. W akcji likwidacji skażenia uczestniczyła Straż Pożarna PKP. Zebrano zanieczyszczoną warstwę gleby, do neutralizacji substancji ropopochodnych zastosowano sorbent Pagos.
- 4) wypadek drogowy w dniu 9 lipca w Konopnicy k/Lublina, gdzie nastąpiło przewrócenie się cysterny i wyciek ok. 40 litrów oleju napędowego na jezdnię i do rowu przydrożnego. W akcji likwidacji skażenia brała udział brygada JRG PSP z Lublina oraz ekipa ratownicza ABRT. CPN Lublin. Olej przepompowano do zapasowej auto-cysterny, zdjęto warstwę skażonej gleby, teren zneutralizowano sorbentem.

- 5) poluzowanie zaworu cysterny kolejowej w dniu 19 września w Łukowie, na skutek czego nastąpił wyciek heptanu i lokalnie wystąpiło śladowe zanieczyszczenie powierzchni ziemi. Usunięto nieszczelności w cysternie oraz zneutralizowano ślady wycieku.
- 6) zderzenie dwu samochodów ciężarowych w dniu 28 listopada w Kraśniku, w tym samochodu z naczepą z Holandii, w której znajdowało się 88 beczek 200 l zawierających ok. 20 Mg s.o.r. przeznaczonych do utylizacji w spalarni firmy AVR w Rotterdamie. W wyniku zderzenia doszło do uszkodzenia 12 beczek. Substancje te nie przedostały się jednak do środowiska. Beczki zostały zabezpieczone na terenie oczyszczalni ścieków F&T Kraśnik, a następnie przetransportowane do Holandii.

Nazwyczajne zagrożenia środowiska, dane za 1999 r.

WNIOSKI:

W przeciwdziałaniu nzs nadal istotnym problemem pozostaje:

- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego poprzez stałe doskonalenie procedur związanych z przeciwdziałaniem i likwidacją zagrożeń związanych z działalnością produkcyjną przedsiębiorców,
- przyspieszenie wydania rozporządzeń wykonawczych dot. raportów bezpieczeństwa i planów operacyjno-ratowniczych, istotnych narzędzi umożliwiających bieżący nadzór oraz likwidowanie zagrożeń ekologicznych zwłaszcza na obszarach o wysokiej koncentracji potencjału niebezpieczeństwa,
- wyznaczenie stałych tras przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych oraz zapewnienie sprawnego nadzoru i obowiązku powiadamiania przez przewoźników jednostek policji i PSP o ich transporcie,
- kontynuowanie wspólnych działań z policją pod kryptonimem „niebezpieczne przewozy”,
- wyposażenie przejścia kolejowego w Hrubieszowie w wydzielone stanowisko do odprawiania materiałów niebezpiecznych.